

Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo predpisa predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Uredbe o nacionalnem radonskem programu obsega:

- Uredbo o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. 18/18 z dne 20. 3. 2018),
- Uredbo o spremembi Uredbe o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. 86/18 z dne 31. 12. 2018),
- Uredbo o spremembi Uredbe o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. 152/20 z dne 23. 10. 2020).

UREDBA **o nacionalnem radonskem programu**

(neuradno prečiščeno besedilo št. 2)

1. člen **(namen in vsebina uredbe)**

(1) Ta uredba določa nacionalni radonski program.

(2) Ta uredba prenaša določbe Direktive Sveta 2013/59/Euratom z dne 5. decembra 2013 o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja in o razveljavitvi direktiv 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom in 2003/122/Euratom (UL L št. 13 z dne 17. 1. 2014, str. 1), zadnjič popravljene s popravkom (UL L št. 72 z dne 17. 3. 2016, str. 69).

2. člen **(referenčna raven)**

Referenčna raven povprečne letne koncentracije radona v zaprtih bivalnih in delovnih prostorih je 300 Bqm^{-3} .

3. člen **(metodologija določitve povprečne letne koncentracije radona)**

(1) Prva meritev, namenjena določitvi povprečne letne koncentracije radona v zaprtih prostorih in na lokacijah, se izvede v obdobju, ko se pričakuje najvišje koncentracije radona. V zaprtih prostorih se prva meritev izvede v obdobju ogrevalne sezone. Prva meritev traja najmanj 30 dni in največ 90 dni.

(2) Če rezultat prve meritve koncentracije radona ne presega vrednosti referenčne ravni, se oceni, da je tveganje za zdravje zaradi radona v prostoru ali na lokaciji, kjer je bila meritev izvedena, sprejemljivo in nadaljnji ukrepi niso potrebni. Meritev koncentracije radona je treba ponoviti, če se razmere, ki vplivajo na koncentracijo radona, spremenijo. V zaprtih prostorih te spremembe nastanejo na primer po energijski sanaciji ali po zamenjavi oken v stavbi.

(3) Če koncentracija radona, izmerjena pri prvi meritvi, presega vrednosti referenčne ravni, se izvede še druga meritev, in sicer v naslednjem obdobju, ko se pričakuje najnižja koncentracija radona. V zaprtih prostorih se druga meritev izvede v naslednjem poletnem obdobju. Druga meritev traja najmanj 30 dni in največ 90 dni.

(4) Če koncentracija radona, izmerjena pri prvi meritvi, presega trikratnik vrednosti referenčne ravni, se takoj preverijo možnosti skrajšanja časa zadrževanja v prostoru ali na lokaciji in se izvaja redno prezračevanje prostorov.

(5) Rezultata prve in druge meritve se uporabita za izračun povprečne letne koncentracije radona. Če povprečna letna koncentracija radona presega vrednosti referenčne ravni, je treba preveriti možnosti skrajšanja časa zadrževanja v prostoru ali na lokaciji in s tem zmanjšanja izpostavljenosti radonu. Če to ni izvedljivo ali se ne dosežejo ustrezni učinki, je treba izvajati ukrepe za zmanjšanje koncentracije radona v prostoru in s tem izpostavljenosti posameznikov.

(6) Ukrepi za zmanjšanje časa zadrževanja v prostoru ali na lokaciji in s tem izpostavljenosti radonu so lahko reorganizacija delovnih nalog in delovnega časa, premestitev delavcev ali posameznikov iz prebivalstva v druge prostore, prenehanje uporabe prostorov, v katerih so ljudje najbolj izpostavljeni. Enostaven ukrep, ki pripomore k zmanjšanju izpostavljenosti, je tudi redno prezračevanje prostorov.

4. člen **(metodologija za oceno doz)**

(1) Oceno doz zaradi radona izvede pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji in pri tem uporabi metodologijo, ki jo opredeli Mednarodna komisija za varstvo pred sevanji (International Commission on Radiological Protection – ICRP), ob upoštevanju razmer v teh prostorih in časa zadrževanja ali bivanja v njih.

(2) Pri povprečni specifični aktivnosti radona 300 Bqm^{-3} in ravnovesnem faktorju med radonom in njegovimi kratkoživimi potomci 0,4 je:

- pri 2000 urah izpostavljenosti na delovnem mestu efektivna doza delavca, ki ne opravlja težkih fizičnih del, ocenjena na 4,0 mSv;
- pri 2000 urah izpostavljenosti na delovnem mestu efektivna doza delavca v turističnih jamah ali delavca, ki opravlja težka fizična dela v zaprtih prostorih, ocenjena na 8 mSv in
- pri 7000 urah izpostavljenosti v bivalnih prostorih efektivna doza prebivalca ocenjena na 14 mSv.

(3) Kadar se dejanske razmere razlikujejo od razmer iz prejšnjega odstavka, izvede izračun izpostavljenosti pooblaščen izvedenec varstva pred sevanji.

5. člen **(območja z več radona)**

(1) Območja z več radona se določajo po metodologiji, ki temelji na meritvah koncentracij radona v tleh, upoštevajoč različne geološke sestave, vsebnosti radija-226 v kamnini in njeni prepustnosti ter ravnih povprečnih letnih koncentracij radona v zaprtih prostorih.

(2) Območja z več radona so ozemlja naslednjih občin: Bloke, Cerknica, Črnomelj, Divača, Dobropolje, Dolenjske Toplice, Hrpelje - Kozina, Idrija, Ig, Ivančna Gorica, Kočevje,

Komen, Logatec, Loška dolina, Loški Potok, Miren - Kostanjevica, Pivka, Postojna, Ribnica, Semič, Sežana, Sodražica, Vrhnika, Žužemberk.

6. člen **(pregledovanje delovnega in bivalnega okolja)**

- (1) Pregledovanje delovnega in bivalnega okolja obsega:
- ugotavljanje povprečne letne koncentracija radona;
 - dodatne meritve koncentracije radona, meritve koncentracije njegovih razpadnih produktov, ravnotežnega faktorja in drugih parametrov ter analizo vzrokov za povečane koncentracije radona;
 - meritve hitrosti doz sevanja gama in analizo vzrokov za povečane hitrosti doz.

(2) Če povprečna letna koncentracija radona presega vrednosti referenčne ravni, se vrsta in obseg meritev iz druge in tretje alineje prejšnjega odstavka izbereta tako, da se lahko oceni izpostavljenost delavcev ali posameznikov iz prebivalstva in presodi potreba po ukrepih za zmanjšanje izpostavljenosti.

(3) Meritve izvede pooblaščen izvajalec meritev radona. Po izvedenih meritvah pooblaščen izvajalec meritev radona pripravi poročilo o meritvah z oceno izpostavljenosti delavcev ali posameznikov iz prebivalstva, ki vsebuje predloge za ukrepe varstva pred sevanji za zmanjšanje izpostavljenosti.

7. člen **(sistematično pregledovanje)**

(1) S sistematičnim pregledovanjem in izvajanjem meritev ustreznih količin se zagotavlja prepoznavanje:

- izpostavljenosti zaradi radona v objektih, namenjenih izvajanju vzgojno-varstvenega, izobraževalnega, kulturnega ali zdravstvenega programa;
- izpostavljenosti zaradi radona v bivalnih prostorih, ki so v kleti ali pritličju, ali drugih prostorih, kjer je mogoče pričakovati, da povprečne letne koncentracije radona presegajo referenčne ravni, in
- zunanje izpostavljenosti v zaprtih prostorih že obstoječih objektov, zaradi uporabljenih gradbenih materialov.

(2) Sistematično pregledovanje delovnega okolja se zagotavlja na mestih, kjer so radonu izpostavljeni otroci, mladina in druge občutljivejše skupine prebivalcev (na primer bolniki), ter tam, kjer je večja verjetnost, da lahko letne doze presežejo 6 mSv zaradi izpostavljenosti radonu in njegovim potomcem.

8. člen **(obseg in pogostost sistematičnega pregledovanja)**

(1) Letno se pregleda vsaj 50 objektov, ki so namenjeni izvajanju vzgojno-varstvenega, izobraževalnega, kulturnega ali zdravstvenega programa, in vsaj 100 bivalnih objektov.

(2) Dodatno se lahko pregledajo tudi drugi objekti oziroma ocenijo doze pri drugih dejavnostih, če obstaja verjetnost, da so delavci ali posamezniki iz prebivalstva izpostavljeni povečanemu sevanju zaradi radona.

(3) Meritve in ocene doz se prednostno izvajajo v objektih, v katerih je zaradi strukture objekta oziroma sestave tal večja verjetnost za povečano izpostavljenost radonu, in tam, kjer se lahko pričakuje povečana izpostavljenost zaradi izvajanja dejavnosti.

9. člen (pregledovanje na delovnih mestih)

- (1) Delodajalec zagotavlja meritve radona na delovnih mestih:
- v pritličnih ali kletnih prostorih na območjih z več radona in
 - na lokacijah, kjer je mogoče pričakovati povišane koncentracije radona, na primer v kraških in podzemnih jamah ali na drugih mestih pod zemljo, v rudnikih, toplicah, kopališčih in ob drugih vodnih virih radona ter na drugih deloviščih pod zemljo, na območju celotne Republike Slovenije.

(2) Meritve radona iz prejšnjega odstavka izvajajo pooblaščen izvajalci meritev radona, pri čemer delodajalcu svetujejo o izboru in številu merilnih mest.

10. člen (ukrepi v primeru povečane izpostavljenosti)

(1) Če se na podlagi meritev in ocene doz ugotovi, da delavci ali posamezniki iz prebivalstva letno prejmejo več kot 6 mSv zaradi izpostavljenosti radonu in njegovim potomcem, je treba za zmanjšanje izpostavljenosti izvesti gradbene posege.

(2) Gradbeni posegi so namenjeni vzpostavitvi sistema za aktivno prezračevanje zemljine pod stavbo. Kot dodaten in nesamostojen ukrep se lahko izvede tudi tesnjenje talne konstrukcije, saj je kakovostna izvedba tesnjenja na detajlih pogosto težko izvedljiva.

(3) Izvajalec gradbenih posegov iz prejšnjega odstavka po zaključku del izkaže uspešnost izvedenih ukrepov s kontrolnimi meritvami, ki jih izvede pooblaščen izvajalec meritev radona. Kontrolne meritve so izvedene v takem obsegu, da se preverita uspešnost in učinkovitost izvedenih ukrepov.

(4) Ukrepe odredi organ, pristojen za varstvo pred sevanji.

(5) Odrejeni ukrepi so sorazmerni izpostavljenosti in takšni, da se ekonomsko najugodnejše doseže čim učinkovitejše in trajno zmanjšanje izpostavljenosti.

11. člen (sredstva za izvedbo ukrepov)

(1) Izvedbo ukrepov v objektih, namenjenih izvajanju vzgojno-varstvenega, izobraževalnega, kulturnega ali zdravstvenega programa, zagotovi država. Sredstva za izvedbo ukrepov zagotovi ministrstvo, pristojno za osnovno dejavnost, ki ji je objekt namenjen, in za te namene ustrezno načrtuje predvidena proračunska sredstva.

(2) Izvedbo ukrepov v objektih, ki niso objekti iz prejšnjega odstavka, zagotovi lastnik objekta.

(3) Če dejavnost vključuje izpostavljenost delavcev, izvajanje ukrepov zagotovi nosilec dejavnosti.

12. člen **(ozaveščanje na področju izpostavljenosti radonu)**

Organ, pristojen za varstvo pred sevanji:

1. zagotavlja ozaveščanje javnosti, delodajalcev, zaposlenih in lokalnih nosilcev odločanja z izdajo publikacij o zdravstvenih tveganjih zaradi izpostavljenosti radonu, še posebej v povezavi s kajenjem;
2. pripravlja smernice za preprečevanje vstopa radona v stavbe, vključno z identifikacijo gradbenih materialov z visoko stopnjo sproščanja radona ter izvedbo novogradenj in sanacij objektov na območjih z več radona;
3. organizira seminarje, strokovna srečanja in delavnice o zdravstvenih tveganjih zaradi izpostavljenosti radonu;
4. opozarja na zagotavljanje ustrezne kakovosti zraka v notranjih prostorih, kadar se izvajajo posegi z nameni varčevanja z energijo, kot so energijske sanacije in zamenjave oken;
5. vodi zbirko podatkov o meritvah radona v zaprtih prostorih v skladu z 72. členom Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (Uradni list RS, št. 76/17);
6. si prizadeva za doseganje dolgoročnih ciljev zmanjševanja tveganja za pljučnega raka s tem, da so vsebine o tveganju zaradi radona ustrezno opredeljene v strateških dokumentih za obvladovanja raka ter programih za zdravje otrok in mladostnikov;
7. v okviru finančnih možnosti podpira raziskave, namenjene boljšemu razumevanju vplivov na zdravje, povezanih z izpostavljenostjo radonu;
8. objavlja seznam izvajalcev z znanjem in izkušnjami na področju ustreznih novogradenj ter uspešnih sanacij zgradb.

13. člen **(ocenjevanje uspešnosti izvajanja ukrepov in njihovo posodabljanje)**

Organ, pristojen za varstvo pred sevanji:

- pripravi in vsakih pet let posodablja strategijo obvladovanja tveganj za zdravje zaradi radona z opredeljenimi cilji in kazalci, obsegom in pogostostjo pregledovanja ter izvajanja meritev v delovnem in bivalnem okolju;
- ocenjuje uspešnost izvajanja radonskega programa z upoštevanjem števila meritev koncentracij radona letno in števila meritev, s katerimi se išče vir radona v prostoru, števila izvedenih ozaveščanj prebivalstva o radonu, deleža uspešno saniranih stavb, glede na ugotovljeno potrebo po sanaciji, in števila objektov, saniranih z javnimi sredstvi;
- vsaj enkrat v obdobju petih let preveri ustreznost in posodablja seznam območij z več radona, pri čemer se upoštevajo lastnosti sestave tal in meritve koncentracij radona, ter oceni ustreznost izbrane referenčne ravni povprečne letne koncentracije radona v zaprtih prostorih;
- na območjih naslednjih občin: Bohinj, Borovnica, Brezovica, Gorenja vas-Poljane, Gorje, Grosuplje, Ilirska Bistrica, Jesenice, Kanal, Kostanjevica na Krki, Kostel, Metlika, Mežica, Mirna Peč, Mokronog - Trebelno, Mozirje, Nova Gorica, Novo mesto, Osilnica, Radovljica, Straža, Škofja Loka, Trebnje, Tržič, Velike Lašče, Vuzenica in Žirovnica ter na območjih, kjer so bile na območjih zunaj območij z več radona izmerjene koncentracije višje od referenčne vrednosti, izvaja dodatne meritve.

Uredba o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. [18/18](#)) vsebuje naslednjo prehodno in končni določbi:

»PREHODNA IN KONČNI DOLOČBI

14. člen (prehodna določba)

Metodologija za oceno doz iz 4. člena te uredbe se začne uporabljati v letu 2019.

15. člen (prenehanje uporabe)

Z dnem uveljavitve te uredbe se v delu, ki opredeljuje ukrepe, povezane z vplivi radona, preneha uporabljati Uredba o programu sistematičnega pregledovanja delovnega in bivalnega okolja ter ozaveščanja prebivalstva o pomenu ukrepov zmanjšanja navzočnosti naravnih virov sevanj (Uradni list RS, št. 19/16 in 76/17 – ZVISJV-1).

16. člen (začetek veljavnosti)

Ta uredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Uredba o spremembi Uredbe o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. [86/18](#)) spreminja 14. člen uredbe tako, da se glasi:

»14. člen (prehodna določba)

Metodologija za oceno doz iz 4. člena te uredbe se začne uporabljati v letu 2021.«;

ter vsebuje naslednjo končno določbo:

»KONČNA DOLOČBA

2. člen (začetek veljavnosti)

Ta uredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Uredba o spremembi Uredbe o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. [152/20](#)) spreminja 14. člen uredbe tako, da se glasi:

»14. člen
(prehodna določba)

Metodologija za oceno doz iz 4. člena te uredbe se začne uporabljati v letu 2023.«;

ter vsebuje naslednjo končno določbo:

»KONČNA DOLOČBA

2. člen
(začetek veljavnosti)

Ta uredba začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.